

Leo Tunturi

ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADUN TARKASTELU

ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADUN TARKASTELU

Leo Tunturi
Opinnäytetyö
Kevät 2020
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Taloushallinto

Tekijä: Leo Tunturi

Opinnäytetyön nimi: Esitutkintapöytäkirjojen laadun tarkastelu

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumislukukausi ja –vuosi: Kevät 2020

Sivumäärä: 35

Kyseinen opinnäytetyö on tehty Oulun poliisilaitoksen toimeksiannosta ja tarkoituksena on löytää esitutkinnan lopputuotoksesta eli esitutkintapöytäkirjasta merkittävimmät puutteellisuudet sekä kehittämiskohteet. Tutkimusmenetelmänä on käytetty laadullista tutkimusta ja tietoperustana tässä opinnäytetyössä on käytetty lainsäädäntöä, oikeuskirjallisuutta sekä tutkivan viranomaisen määräyksiä ja ohjeistuksia. Tämän lisäksi on haastateltu Oulun poliisilaitoksen sekä syyttäjäviraaston henkilökuntaa aiheeseen liittyen.

Tutkimuksessa todetut virheellisyydet muodostuivat pääosin esitutkintapöytäkirjan laadintajärjestyksestä ja sen sisällöstä, jotka liittyvät olennaisesti esitutkintaan. Tutkimuksessa kävi ilmi poliisin ja syyttäjän välinen näkemusero juridisesta ajattelusta sekä riittävän näyttöarvon muodostaminen kyseiselle rikosnimikkeelle. Rikostutkinnassa olevien materiaalien käsitteleminen ja itse esitutkinnan suorittaminen on varsinkin nuorelle konstaapelille erittäin haastavaa kovan kiireen ja lyhyen kokemuksen vuoksi, joten tutkimuksen tuloksissa tämä näkyi suurena vaikuttavana tekijänä puutteellisiin, joita esitutkintapöytäkirjoissa ilmeni. Tämän lisäksi haastatteluissa tuli ilmi henkilöstön suuri vaihtuvuus massarikostutkinnassa, jolloin itse ammattitaito ja kokemus vaativat huomattavasti enemmän ohjausta verrattuna vaativiin tutkintaryhmiin.

Kehitysehdotuksina ja jatkotoimenpiteinä tulisi selvästi korkeimpien virkamiehen tehdä tiiviimpää yhteistyötä sekä lisätä koulutusta nuorille poliiseille. Syyttäjälaitoksen ja poliisilaitoksen välille tulisi luoda vielä tiiviimpi yhteistyö ja kehittää sitä esitutkintapöytäkirjoihin liittyen. Resurssien rajallisuuden vuoksi panostaminen ennalta estävään kouluttamiseen on avainasemassa. Kehitysratkaisujen osalta tehtiin toimeksiantajan kanssa selvä työnjako. Ratkaisuiden kehittäminen ja pohtiminen jää heidän työkseen. Tämä opinnäytetyön kaikki suunnitteleminen ja toteutus on tapahtunut kevään 2020 aikana.

Avainsanat: Esitutkintapöytäkirja, puutteellisuus, ydinongelmat, laatu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Program in Business Economics, Option of Financial Administration

---

Author(s): Leo Tunturi

Title of thesis: Review of the quality of the pre-trial report

Supervisor(s): Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2020   Number of pages: 35

This thesis is based on the commission of the Oulu Police Department, which aims to find the most significant deficiencies and problems in the final result of the pre-trial investigation, ie the pre-trial investigation record. Qualitative research has been used as the research method and the legal literature, laws, regulations and guidelines have been used as the basis for this thesis. In addition, the staff of the Oulu Police Department and the Prosecutor's Office has been interviewed on the subject.

The main findings of the thesis were inaccuracies in the pre-trial protocol in terms of drafting and missing data. However, the most impressive result was the content of the pre-trial reports, which are also relevant to the pre-trial investigation. The dissertation presents a difference of opinion between the police and the prosecutor regarding legal thinking and sufficient evidence for the offense in question.

Development proposals and follow-up should clearly include cooperation between senior officials in the organization's hierarchy and increased training of young police officers. Closer cooperation between the prosecution and the police should be established and developed in relation to pre-trial records.. Given the limited resources available, investing in preventive training, inadequate training and problems, is key. With regard to development solutions, a clear division of labor was made with the client. It is up to them to develop and reflect on their solutions. All the planning and implementation of this thesis has taken place during spring 2020.

Keywords: Pre-trial report, deficiency, core issues, quality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TOIMEKSIANTAJAN JA YHTEISTYÖKUMPPANIN ESITTELY	8
3	ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADINNAN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS.....	9
3.1	Nykytilanne.....	9
3.2	AIPA-hanke	9
4	ESITUTKINTA RIKOSPROSESSISSA	11
4.1	Täydellinen esitutkinta	11
4.2	Suppea esitutkinta	13
5	ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN MERKITYS ESITUTKINNASSA	14
6	ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN LAADINTAJÄRJESTYS JA SISÄLTÖ	16
6.1	Esitutkintapöytäkirjan kansilehti	16
6.2	Sisällysluettelo	16
6.3	Tutkintailmoitus ja johdanto.....	16
6.4	Kuulustelukertomukset	18
6.5	Merkintälehti.....	18
6.6	Liitteet.....	18
6.7	Salassapitomerkinnot	19
7	POLIISIN ESITUTKINTAMATERIAALIN SÄHKÖINEN TALLENTAMINEN JA TOIMITTAMINEN	21
8	YDINONGELMAT ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADINNASSA.....	24
8.1	Poliisin näkökulma	24
8.2	Syyttäjän näkökulma.....	27
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	31
	LÄHTEET.....	33
	LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Suomen poliisin keskeisin toimenkuva on rikosten esitutkinta syyteharkintaa varten. Vuonna 2019 syyttäjälaitokselle eteni hieman yli 86 000 rikosasiaa, joista ratkaistuja asioita oli vajaa 82 000. (Syyttäjälaitos 2020). Poliisin tekemässä esitutkinnassa dokumentoinnin kannalta hyvin tärkeässä merkityksessä on esitutkintapöytäkirja, joka toimitetaan syyttäjälle poliisin saatua esitutkinnan valmiiksi. Esitutkintapöytäkirjan avulla syyttäjä aloittaa oman työskentelynsä ja tekee syytteen nostamisesta päätöksensä materiaaliaineiston perusteella. Esitutkintapöytäkirjan merkitys rikosprosessissa korostuu, kun kyseistä aineistoa käytetään syyttäjän lisäksi myös ylemmillä oikeusasteilla, kuten hovioikeudessa. (Tolvanen, Kukkonen, 2011, 1.)

Tein opintoihini liittyvän viiden kuukauden työharjoittelun Oulun rikostorjuntasektorin rikosten esikäsittely-yksikössä tutkintasihteerin työtehtävissä. Työtehtäviini kuului muun muassa sähköisten rikosilmoitusten kirjaaminen poliisin tietojärjestelmä PATJA:an, kuulustelujen litterointi, esitutkintapöytäkirjojen kopiointi sekä logistiikka ja sovitteluasioiden laatiminen. Harjoitteluni aikana sain mahdollisuuden tutustua eri yksiköihin ja huomasin, että käsiteltävien paperidokumenttien määrä on massiivinen ja käsitys pöytäkirjojen laadinnasta erosi yksiköissä. Laajimmissa rikosasioissa esitutkintapöytäkirjojen laadinta saattoi olla hyvinkin työlästä, koska esitutkinnassa olevaan rikosasiaan liittyi suuri määrä tietoaineistoa, mikä täytyi liittää esitutkintapöytäkirjan sisältöön.

Työharjoitteluni aikana sain mahdollisuuden tutustua oman opiskelusuuntautumiseni mukaisesti Oulun talousrikosyksikön toimintaan ja tuona aikana minulle konkretisoitui, minkälaista paperimäärää yksikön työntekijät joutuvat hallitsemaan. Talousrikoksissa esitutkintaan ja esitutkintapöytäkirjaan saattaa sisältyä jopa tuhansia sivuja, jotka täytyy liittää esitutkintapöytäkirjaan. Tekemäni huomion jälkeen ajattelin, että esitutkintapöytäkirjojen laadun selvittäminen ja vertailu niin poliisin kuin syyttäjän näkökulmasta voisi olla tärkeää ja tarpeellista. Keskustelin opinnäytetyön aiheesta Oulun poliisilaitoksen päällystön kanssa, joka koki sen myös hyödyllisenä tutkimusaiheena. Heidän toiveenaan oli, että tutkimuksesta selviäisi esitutkintapöytäkirjojen laadinnan ydinongelmat sekä heidän että syyttäjälaitoksen näkökulmasta. Näiden kahden virastojen yhteistyö rikosprosessissa on edellytys rangaistusvaatimuksen toteutumiselle.

Tutkimuskysymykset opinnäytetyöhön:

- Mikä merkitys esitutkintapöytäkirjalla on syyteharkintaan?
- Mitkä ovat ydinvirheet pöytäkirjojen laadinnassa?
- Millainen laatu esitutkintapöytäkirjoissa on tällä hetkellä?

Lähteinä tässä tutkimuksessa on käytetty Suomen lakia, esitutkintaan liittyvää kirjallisuutta ja Poliisihallituksen antamia ohjeistuksia ja määräyksiä esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Tämä opinnäytetyö on toteutettu haastattelemalla sekä poliisin että syyttäjän edustajia. Opinnäytetyön tutkimuskohteena oli Oulun poliisilaitos sekä niiden tutkintaryhmät.

2 TOIMEKSIANTAJAN JA YHTEISTYÖKUMPPANIN ESITTELY

Tässä opinnäytetyössä toimeksiantajana toimii Oulun poliisiasema, joka on yksi Suomen 11:sta poliisilaitoksesta. Vanhaan keskitettyyn Raksilassa sijainneeseen pääpoliisiasemaan verrattuna nykyinen Oulun poliisin toiminta on hajautunut eri puolille Oulua. Osa Oulun tutkintayksiköistä sijaitsee lupapalveluiden lisäksi keskustan poliisiasemalla, mutta tilojen rajallisuuden vuoksi on jouduttu sijoittamaan tutkintayksiköitä ja kenttätoimintaa eri puolille Oulua, kuten Linnanmaalle ja Intiöön.

Vuoden 2020 toukokuusta lähtien Oulussa hajautettuna olevat tutkintayksiköt on tarkoitus saada keskitettyä Linnanmaalla sijaitsevaan Technopoliksen tiloihin siksi aikaa, että uusi poliisiasema saadaan rakennettua Hiukkavaaraan. Uuden pääpoliisiaseman arvioitu käyttöönottoajankohta on vuoden 2022 alusta, mutta kyseinen hanke on hyvin suuri ja tämän vuoksi, esimerkiksi asema-kaavan- ja hankesuunnittelun toteuttaminen saattaa viivästyttää uusien tilojen valmistumista. (Kaleva 2018, Oulun poliisilaitos ja Oulun vankila tulossa samalle kampukselle Hiukkavaaraan vuoden 2022 alussa.)

Oulun poliisilaitos on valtakunnallisessa mittakaavassa joutunut kovan paineen alle, esimerkiksi vuoden 2018 lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset, jotka nousivat mediassakin suureen seurantaan. Massarikostukinnassa avoimien rikosasioiden määrä on suuri ja näiden tutkimiseen ja päättämiseen on pyritty vuoden 2019 aikana tekemään tutkintaryhmien uudelleen rakentamisella kehittämistoimenpiteitä. Oulun poliisilaitoksen poliisipäällikkönä toimii Sauli Kuha. (Oulun poliisilaitoksen vuosikertomus 2018.)

Opinnäytetyössä on tehty Oulun poliisilaitoksen lisäksi yhteistyötä Pohjois-Suomen syyttäjälueeseen kuuluvan Oulun syyttäjävirston kanssa. Vuoden 2019 lopussa tapahtui valtakunnallinen uudistus, jossa muutoksena oli syyttäjälaitoksen toimiminen yhtenä virastona aikaisemman Valtakunnansyyttäjävirston ja 11:n paikallisen syyttäjävirston sijasta. (Syyttäjälaitos 2019). Oulun syyttäjävirsto toimii Suomen oikeusministeriön alaisuudessa ja johtavana aluesyyttäjänä toimii Ilpo Virtanen. Syyttäjävirsto on rikosprosessissa jatkava toimielin poliisin toimenkuvan jälkeen.

3 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADINNAN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUS

3.1 Nykytilanne

Esitutkintapöytäkirjojen kokoamisen nykytilanne paperisten ja sähköisten kokoamistyylien välillä Oulun poliisiasemalla on vaihtelevaa. Pääasiallisesti pöytäkirjat kootaan paperisena vielä useassa yksikössä, eikä sähköinen kokoamistyyli ole laajentunut kokonaisvaltaiseksi toimintatavaksi. Sähköisten esitutkintapöytäkirjojen laadinta enimmäkseen tapahtuu talousrikosyksikössä. Oulun poliisiaseman lähtökohtana on, että jokaisen yksikön tutkintasihteeri (t) ja tutkijat kokoavat esitutkintapöytäkirjan syyttäjälle.

Esitutkintapöytäkirjojen laadintaa ohjeistaa sisäministeriön ja Poliisihallituksen käsikirjat. Kyseiset käsikirjat ovat ohjeistus paperisen ja sähköisen esitutkintapöytäkirjan laadintaan. Sähköisen esitutkintapöytäkirjan ohjeistus on osa AIPA- hankkeen tuotosta. AIPA- hankkeesta ja sen tavoitteista seuraavassa alaluvussa.

3.2 AIPA-hanke

AIPA- hanke eli aineistopankkihanke on vuonna 2010 maaliskuussa oikeusministeriön asettama hanke, jonka tarkoituksena on kehittää syyttäjälaitosten sekä tuomioistuimien lainkäyttöä ja työtapoja digitaaliseksi. Hankkeen nykyinen jatkotoimintakausi on määritelty vuosille 2019–2021. Tulevaisuudessa AIPA:n tavoitteena olisi korvata nykyisin käytössä olevat Sakari rikosasiain- ja Tuomas sovitteluasiainjärjestelmät. Nämä järjestelmät toimivat tällä hetkellä erillään toisistaan. Lisäksi hankkeeseen kuuluu yhtenäisen tietojärjestelmän luominen oikeusprosessiin kuuluville asiakirjoille ja dokumenteille, mikä mahdollistaisi sähköisen tiedonkulun eri viranomaisten välillä riippumatta siitä, mikä viranomaisaste on kyseessä. Sähköisen lainkäytön tulisi siis oikeusministeriön mukaan tulevaisuudessa kattaa kokonaisvaltaisesti rikosasian vireille tulosta asian ratkaisuun, minkä seurauksena asia päätyisi sähköiseen arkistointiin ja tietovarastoon. Rikosasiain sähköinen käsittelyjärjestelmä toteutetaan siten, että se käsittää myös syyttäjälaitoksen sähköisen järjestelmän ja on yhteensopiva sisäasiainministeriössä esitutkintaviranomaisille kehitettävän

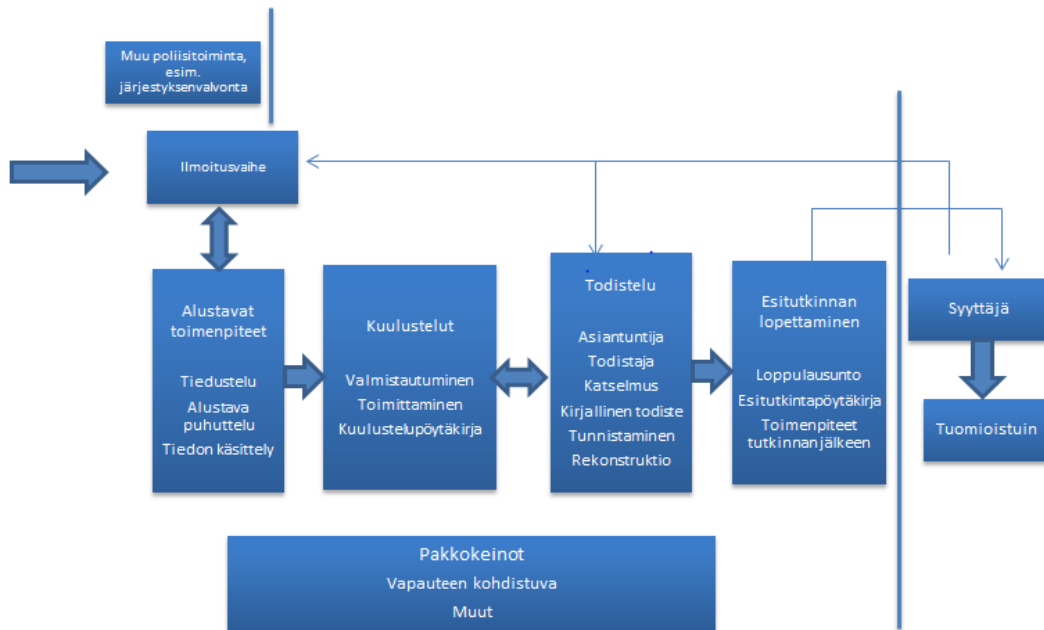
Vitja -tietojärjestelmän (poliisin toiminnanohjausjärjestelmän kokonaisuudistus) kanssa. Esitutkin-
taviranomaisten Vitja-tietojärjestelmän ja AIPA:n välille luodaan sähköiset rajapin-
nat. (Oikeusministeriö.fi, viitattu 7.1.2020.)

4 ESITUTKINTA RIKOSPROSESSISSA

Rikosprosessissa ensimmäinen vaihe on esitutkintaviranomaisen suorittama esitutkinta, jonka jälkeen asia saatetaan syyteharkintaan. Tässä luvussa käsitellään ainoastaan esitutkinnan prosessia, joka siirtyy syyteharkintaan. Esitutkinta ei suoranaisesti tarkoita sitä, että tämän päätteen jälkeen epäilty olisi syyllistynyt rikokseen vaan kyseisen tutkinnan tehtävänä on selvittää, täyttyykö rikoksen tunnusmerkistö, ja onko epäilty syyllistynyt rikokseen. Jos syytteen nostamiseksi tarvitaan lisätutkintaa, on syyttäjällä oikeus saada lisääaineistoa poliisilta syyteharkintaa varten. (Helminen, Fredman, Kanerva, Tolvanen & Viitanen, 2012, 16-17.)

4.1 Täydellinen esitutkinta

Alla olevassa kaaviossa käydään läpi esitutkinnan prosessia. Ensimmäisenä on ilmoitusvaihe, joka on alkanut jo ennen varsinaista esitutkintaa, koska esitutkintalain mukaisesti rikosilmoituksen vastaanottokynnys on alhaisempi kuin esitutkinnan aloittamiskynnys. Ilmoittajan ja vastaanottajan käsityksien eroavaisuuksista huolimatta tulee viranomaisen tästä huolimatta kirjata rikosilmoitus. Oikeustoimikelpoisen henkilön tai oikeushenkilön tehtyä rikosilmoituksen ja poliisin kirjattua tämän tietojärjestelmään aloittaa tutkija asiasta tarvittaessa esitutkinnan. (Esitutkintalaki 2011/805 3: 3§.) Poliisin on kirjattava ilmoitus tietojärjestelmä PATJA:an viipymättä, mutta viimeistään 14 vuorokauden aikana ilmoituspäivästä riippumatta siitä, onko asiassa tapahtunut rikos vai epäileekö ilmoittaja rikosta. Rikosnimikkeen esitutkinnalle asettaa esitutkintaviranomainen eli tässä tapauksessa poliisi. (Helminen ym. 2012, 266.)

Kuva 1. Esitutkinnan vaiheet (Helminen ym. 2012, 32).

Alustavissa toimenpiteissä tarkoituksena on selvittää, onko rikos tapahtunut, täyttyykö esitutkinnan aloittamisen kynnys sekä tehdä päätös esitutkinnan aloittamisesta. Jos poliisilla ilmenee syytä epäillä rikosta, on esitutkinta aloitettava. Poliisin tekemiä alustavia toimenpiteitä ovat tiedustelu, alustavat puhuttelut sekä tiedonkäsittelyt. Tiedustelussa poliisi tutkii ennestään hallussa olevan tiedon perusteella tutkintaan liittyviä hyödyllisiä seikkoja ja tarvittaessa tekee erinäisiä etsintöjä. Alustavien puhutteluiden tarkoituksena on selvittää kyseisen henkilön asema esitutkinnassa, mutta kyseinen puhuttelu eroaa muotomääräyksen myötä kuulusteluista. Pakkokeinojen käyttämisen tarkoituksena on estää rikollisen toiminnan jatkuminen ja mahdollistaa todisteiden hankkiminen rikosprosessin eri vaiheiden häiriöttömän kulun turvaamiseksi. (Helminen ym. 2012, 34-36).

Kuulusteluissa poliisi selvittää tapahtumaan liittyviä tietoja, kuten tapahtumien kulkua, aikaa ja paikkaa sekä pyrkii selvittämään kyseisen henkilön aseman itse tapahtumassa. Kuulusteluista kirjataan virallinen kuulustelupöytäkirja, jonka kuulusteltava hyväksyy. Kuulustelupöytäkirjaan tehtävät merkinnät on määritelty esitutkintalaissa. Viimeisenä toimenpiteenä on yleensä esitutkinnan toimittaminen syyttäjän ratkaistavaksi. Esitutkintaa ei kuitenkaan toimiteta syyttäjän käsiteltäväksi, jos esitutkinnassa ei ole ilmennyt rikosta tai rikoksesta epäiltynä on alle 15-vuotias, kuollut tai syyteoikeus epäilyksettä vanhentunut. Päätämisen tässä tapauksessa tekee poliisilla toimiva poliisimies tai tutkinnanjohtaja. (Helminen ym. 2012, 36-40).

Esitutkintalain mukaan esitutkintaviranomaisena poliisi saa lopettaa käynnissä olevan tai alussa olevan esitutkinnan, jos rikoksen seurauksena on sakkorangaistus ja rikoksen kokonaisuutta arvioiden voidaan pitää vähäisenä ja mikäli asianomistajalla ei ole asiasta vaatimuksia. Tämän pykälän mukaisesti päätöksen tekee asiassa toimiva tutkinnanjohtaja (ETL 3: 9§). Poliisin käsitellessä rikosasiaa, on esitutkinnan rajoittaminen myös lain nojalla mahdollista jättää toimittamatta tai lopettaa kokonaisuudessaan. Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, ettei esitutkintaa toimiteta tai, että se lopetetaan, jos syyttäjä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla tulisi jättämään syytteen nostamatta eikä tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista (ETL 3: 10§.)

4.2 Suppea esitutkinta

Suppeaa esitutkintaa on tarkoitus käyttää rikosasioissa, jotka ovat yksinkertaisia ja vähäisiä, kuten liikenne rikkomusten kohdalla. Suppeassa esitutkinnassa ei laadita kuulustelupöytäkirjaa, vaan epäillyn lausunnon pääsisältö ja henkilötiedot on kirjattu rangaistusvaimus- tai rikesakkolomakkeelle. Esitutkintaviranomaisten rajallisten resurssien vuoksi suppeaa esitutkintaa tulee käyttää aina, kun mahdollista säännösten ja tapauksen laadun mukaisesti. (Helminen ym. 2012, 40). Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa esitutkinta saadaan suorittaa suppeana siten kuin siitä esitutkintalaissa säädetään, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaan-ko esitutkinta täydellisenä vai suppeana. (ETL 3: 14§.)

Suppeaa esitutkintaa ei tule käyttää, jos rikosasian näyttöaineisto ei ole yksinkertaisesti todistettavissa. Esimerkiksi yhden tai kahden todistajan havaintoihin liittyvä kertomus riittää, mutta asiantuntijalausuntoa vaativaan rikosasiaan ei voida soveltaa suppeaa esitutkintaa. Poikkeuksena ovat verenalkoholilausunto ja piirroksen tekeminen, esimerkiksi kolaripaikalla, muissa laajempaa rikospaikka- tai teknillistä tutkintaa vaativissa selvityksissä ei voida soveltaa suppeaa esitutkintaa. (Helminen ym. 2012, 41.)

5 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN MERKITYS ESITUTKINNASSA

Esitutinnan valmistuttua on siihen kertyneestä aineistosta laadittava esitutinnan käsittelykielillä oleva esitutkintapöytäkirja, jos asian jatkokäsittely sitä vaatii. (ETL 4: 12§.) Esitutkintapöytäkirjan tulee sisältää loogisesti ja selkeästi kaikki tarvittava materiaali jatkotoimenpiteitä varten, ellei laissa toisin säädetä. Jatkotoimenpiteillä tässä asiayhteydessä tarkoitetaan muita oikeusasteita, kuten käräjäoikeutta. Esitutinnan aikana kertyneestä materiaalista, jota ei ole liitetty esitutkintapöytäkirjaan on tästä tehtävä merkintä, jollei laissa ole toisin säädetty. Tällä tarkoitetaan, esimerkiksi poliisin tekemiä menetelmiä ja salaisia pakkokeinoja, joita on käytetty tai käytetään esitutkinnassa ennen kuin edellä mainituista käytänteistä on tiedotettu itse kohdetta. (Helminen ym. 2012, 336-337.)

Oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna esitutkintapöytäkirja toimii poliisin kirjaamien seikkojen ja kuulustelukertomuksien todisteena, syyttäjän syyteharkinnan perustana ja syytettä tukevana asiakirjana oikeudenkäynnissä. Asianomistajan näkökulmasta esitutkintapöytäkirjalla on merkitystä vahingonkorvauksen tai muun tarkoitetun korvauksen hakemisessa. Muille oikeusasteille, tuomioistuimelle ja lähinnä asiaa käsittelevälle puheenjohtajalle esitutkintapöytäkirja on tärkeä asiakirja valmisteluistuntoa ja pääkäsittelyn suunnittelua varten. (Helminen ym. 2012, 337)

Esitutinnan kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan varmistamiseksi on erittäin tärkeää, että pöytäkirja laaditaan esitutkintaviranomaisen yksiköstä riippumatta yhdenmukaisella tavalla ja samoja kirjaamisperiaatteita noudattaen ja oleellisesti myös koulutuksen- ja tutkintatyön vuoksi. (Helminen ym. 2012, 337.) Jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. (Suomen perustuslaki 1999/731 2:21§.)

Poikkeavuudet laatimis- ja kirjaamisperiaatteista hankaloittavat huomattavasti edellä mainittuja seikkoja ja hidastavat syyteharkinnassa mahdollisesti tapahtuvaa syytteen nostamista. Poliisin tulee myös laatia esitutkintapöytäkirja asianomistajarikoksista eli silloin, kun asianomistaja ilmoittanut poliisille ja syyttäjälle vaativansa rangaistusta rikoksesta epäilylle. Asianomistajan peruuttamassa rangaistuvaatimuksen myös poliisi keskeyttää tässä tapauksessa esitutinnan. Syyttäjä voi

kuitenkin nostaa syytteen tietyissä asianomistajarikoksissa, kuten perheväkivaltatapauksissa, vaikka asianomistaja ei vaatisikaan rangaistusta. (Helminen ym. 2012, 296.)

Kun esitutkintapöytäkirja on valmis, se toimitetaan vain yhdelle syyttäjälle kahtena kopiona. Jos rikokset ovat tapahtuneet useamman poliisiyksikön tai syyttäjäpiirin alueella, sovitaan erikseen syyttäjän kanssa siitä, kenelle pöytäkirjat lähetetään. Syyttäjän on toimitettava esitutkintapöytäkirja, kirjalliset todisteet, todisteena käytettävät esineet ja muut asian käsittelemistä varten tarpeelliset asiakirjat haastehakemuksen yhteydessä tai viipymättä syytteen nostamisen jälkeen. (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 1997/689 5: 4§.)

6 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN LAADINTAJÄRJESTYS JA SISÄLTÖ

Seuraava laadintajärjestys sekä sisältö pätevät niin paperisessa kuin sähköisessä esitutkintapöytäkirjassa.

6.1 Esitutkintapöytäkirjan kansilehti

Esitutkintapöytäkirjan laatiminen aloitetaan kansilehdestä, josta käyvät ilmi tiedot rikosasiasta ja asiayhteyksistä sekä rikosasiaan liittyvistä henkilöistä ja heidän yksilöintitietonsa. Kansilehden tulee antaa kokonaisvaltainen kuva missä, milloin ja ketkä asiayhteyteen liittyvät. Kansilehteen tulee merkitä poliisiyksikkö, jossa kyseinen esitutkintapöytäkirja on laadittu sekä alayksikkö, jos poliisiyksikkö on jaettu useisiin alayksiköihin. Myös valtakunnallisen tai alueellisen poliisiyksikön nimestä tulee löytyä, millä alueella rikos on tapahtunut. Esitutkintapöytäkirjan sivujen määrä merkitään kansilehteen ilman liitteitä. (Poliisihallitus 2016, 6-7.)

6.2 Sisällysluettelo

Tarvittaessa esitutkintapöytäkirjoihin tulee tehdä sisällysluettelo varsinkin silloin, jos kyseessä on laaja rikosasia. Sisällysluettelosta tulee selvitä henkilöt, joita on kuulusteltu, oikeushenkilöt ja niiden edustajat mukaan lukien hyvien asiakirjalaadintatapojen mukaisesti, aakkosjärjestyksessä tai kuulustelujen aseman järjestyksen mukaisesti. Laajoissa rikosasioissa tulee sisällysluetteloon merkitä liitemateriaali numeroituna ja mahdollisesti useista liitteistä laaditun liitepöytäkirjan sisällysluettelo on tehtävä erillisenä esitutkintapöytäkirjan sisällysluettelosta. (Poliisihallitus 2016, 10-11.)

6.3 Tutkintailmoitus ja johdanto

Tutkintailmoituksesta ja virka-apupyynnöistä liitetään viimeisin versio PATJA:an. Perusilmoitus liitetään pöytäkirjan liitteeksi ainoastaan silloin, jos sillä on merkitystä jatkokäsittelyyn, asianosaisten tai muun henkilön oikeusturvan kannalta. Tutkintailmoitus liitetään kansilehden ja mahdollisten sisällysluettelon ja johdannon jälkeen, näitten puuttuessa tulee tutkintailmoitus kansilehden

jälkeen. Asianomistajan lähetettyä rikosilmoituksen sähköisesti, sähköpostilla, kirjeitse tai telefaxilla, otetaan tästä kopio ja liitetään pöytäkirjaan. Tällä poissuljetaan tietojen tarpeeton toistaminen PATJA:an kirjatussa rikosilmoituksessa, ellei kyseessä ole, esimerkiksi sarjoittaminen tai kadonnut omaisuus, jossa on tunniste. Ellei rikosilmoituksen kopiota liitetä pöytäkirjaan, voidaan se arkistoida pöytäkirjan yhteyteen arkistointimuodostussuunnitelman mukaisesti. (Poliisihallitus 2016, 10.)

Ilmoitukseen kirjataan selostusosa, missä tavoitteena on johdonmukainen kerronta tapahtumista. Tapahtumaselostuksesta informoidaan teon tunnusmerkistökijät. Suoritetut tutkintatoimenpiteet erotellaan ilmoituksesta erillisellä väliotsikolla tai johdanto-osalla. Tapahtumapaikalla tehdyt todistaineisto- ja havainnot liitetään tarvittaessa esitutkintapöytäkirjan liitteiksi. Todistusaineistohavainnoista tulee selostusosassa ilmetä, ketkä henkilöt ovat havainnon tehneet, milloin ja missä. Poliisin teknisestä tutkinnasta koottua erillistä pöytäkirjaa ei liitetä esitutkintapöytäkirjaan. Mikäli syyttäjä tarvitsee tutkinnasta yksittäisen tiedon, voidaan tämä kirjata esimerkiksi esitutkintapöytäkirjan merkintälehdelle. Tapahtumapaikalla läsnä olleiden asianosaisten ja todistajien havainnot ja kertomukset on eriteltävä tutkintailmoituksessa erillisiin kappaleisiin. Jos pöytäkirjaan liittyy useampia rikosilmoituksia, ne sijoitetaan rikosten tekoajan mukaiseen tai muuhun esitutkintapöytäkirjan rakennetta selkeyttävään järjestykseen. (Poliisihallitus 2016, 11.)

Laajoissa rikosasioissa tai muiden syiden edellyttäessä johdannon kirjaaminen esitutkintapöytäkirjaan helpottaa asiaan perehtymistä ja sen hallintaa, sekä toimii samalla asiaesittelyn pohjana. Johdanto laaditaan erilliselle asiakirjalle. Johdannon tarkoituksena on tuoda ilmi, mitä on tutkittu ja mitä asiasta ilmenee. Tämän lisäksi informoidaan epäselvät ja selvittelyn alla olevat riidanalaiset seikat, todistelut ja siihen liittyvä aineisto. Myös tämän vastakohta eli selvät asiat, jotka eivät vaadi todistelua, tulee ilmetä johdannosta. Viitattaessa todistusaineistoon, tulee todistusaineiston ilmetä järjesteltyinä samassa kategoriassa, esimerkiksi esinetodisteet sekä tarpeeksi kattavana ja helposti löydettävissä muun muassa sivunumeroihin viitaten. Poliisien tekemien taktisiin ja teknisiin menetelmiin liittyviä tietoja ei merkitä johdantoon, jos vaarana on rikosten ehkäiseminen tai selvittäminen. (Poliisihallitus 2016, 12-13.)

6.4 Kuulustelukertomukset

Kuulustelukertomukset ovat tärkeä osa esitutkintaa sekä esitutkintapöytäkirjaa. Kuulusteluihin on yhdenmukaisuuden ja helpottamisen vuoksi luotu kuulustelulomakkeita asianomistajia, rikoksesta epäiltyjä ja todistajia varten. Liittäessä kuulustelukertomukset esitutkintapöytäkirjaan laaditaan ne seuraavanlaiseen järjestykseen: asianomistaja (t), rikoksesta epäilty (epäilty), alle 15-vuotias rikoksesta epäilty (epäilty) ja todistaja (t). (Helminen ym. 2012, 350). Jos asiayhteyteen liittyvää samaa henkilöä tai henkilöitä on kuulusteltu useammin, liitetään kertomukset kuulustelujen suorittamisjärjestykseen. Esitutkinnassa, jossa tutkitaan useampaa rikosta ja niihin kuuluvat kuulustelukertomukset järjestetään pöytäkirjaan rikosilmoitusten kanssa yhtenäiseen järjestykseen rikosilmoitusten kanssa. Kuulusteluja laadittaessa on tärkeää, että salassa pidettävän aineisto tulisi pyrkiä kirjaamaan yhdeksi kokonaisuudeksi, jos mahdollista. (Poliisihallitus 2016, 13.)

6.5 Merkintälehti

Kuulusteltuna ja kuultuina olleiden henkilöiden, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, on oikeus saada tulkki, joka kääntää asiakirjan suullisesti tai kirjallisesti hänelle. (ETL 4: 13§). Jos asiakirja on käännetty kuulusteltavalle, merkitään merkintälehdelle kuultujen ja kuulusteltujen henkilöiden kieli. Jos asianosainen on luopunut oikeudestaan käännökseen, tehdään tästäkin merkintä esitutkintapöytäkirjan merkintälehteen. (Poliisihallitus 2016, 10.)

Merkintälehdelle merkitään myös kaikki pakkokeinot, joita on käytetty esitutkinnassa, esimerkiksi pidättäminen, vangitseminen ja kotietsintä. Merkinnät tehdään, jos syyteharkinta tai oikeudenkäynti kyseisiä tietoja tarvitsee. (Poliisihallitus 2016, 10.)

6.6 Liitteet

Esitutkinnassa kertyvät asiakirjat ja tallenteet liitetään esitutkintapöytäkirjassa viimeiseksi osaksi nitomatta kiinni toisiinsa. Liitteet sijoitetaan esitutkintapöytäkirjaan, jos niiden oletetaan olevan merkityksellisiä asian kannalta. Liitteiden määrään tulee käyttää tarpeellisuusharkintaa. Tämä tarkoittaa, että liian isoiksi kasvaneet pöytäkirjat hankaloittavat pöytäkirjan käytännöllisyyttä ja siksi laajempien rikosasioiden pöytäkirjojen kokoaminen tehdään yhteistyössä syyttäjän kanssa.

Liitteiden numerointi tehdään juoksevana numerointina ja myös esitutkintapöytäkirjan numerointina. (Poliisihallitus 2016, 17-18.)

Mahdolliset voimassa olevat päätökset, kuten matkustuskielto, takavarikot ja vakuutustakavarikot on liitettävä pöytäkirjana esitutkintapöytäkirjaan, jos merkinnät kohdassa ei takavarikkoa ole tarpeeksi yksityiskohtaisesti eritelty. Valokuvat liitetään erillisenä valokuvaliitteenä. Sovitteluasioista toimitettu sopimus sekä muut mahdolliset sopimusta koskevat tiedot liitetään esitutkintapöytäkirjaan tai siihen liittyvään materiaaliin arkistointia varten. (Poliisihallitus 2016, 18-19.)

Liitteistä tehty liiteluettelo tulee pöytäkirjaan merkintöjen jälkeen ja ennen allekirjoitusta. Jos esitutkintapöytäkirja toimitetaan syyteharkintaan ennen kaikkia liitteitä, tulee tästä tehdä merkintä pöytäkirjaan ja toimittaa puuttuvat liitteet jälkikäteen lisäpöytäkirjana. (Poliisihallitus 2016, 18-20.)

6.7 Salassapitomerkinnot

Suurin osa poliisin esitutkinnassa olevista rikosasioista ja niitä sisältävien materiaalitietojen salassapitomerkinnot ovat luokitukseltaan IV tai III suojaustasoa. IV suojaustasoa käytetään, jos salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen voi aiheuttaa haittaa salassapitosäännöksessä tarkoitetuille yleisille tai yksityisille eduille tai, jos kysymys on tietoturvaluusasetuksen 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuista asiakirjoista, joissa tiedon oikeudeton paljastuminen voi aiheuttaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle tai heikentää viranomaisen toimintaedellytyksiä. III tasoa käytetään, jos salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleisille tai yksityisille eduille ja oikeuksille. (Valtioneuvoston asetustietoturvaluudesta valtionhallinnossa 2010/681 3: 9§.)

Poliisin ja syyttäjän hallinnassa olevan esitutkintapöytäkirjan sisältäessä salassa pidettävää tietoa, on tästä merkittävä hyvin selkeästi. Merkintä salassapidosta tehdään kansilehdelle sekä salassa pidettävään tiedon asiakirjaan. Salassapitomerkinnoista on erikseen Poliisihallituksen antama määräys suojaustason käyttämisestä. Suojelun, turvakiellon tai muun vastaavan syyn johdosta henkilötiedot ja henkilön yhteystiedot kirjataan erilliselle lomakkeelle: "Henkilötiedot (turvakielto)" tai kuulustelupöytäkirjan henkilötietolehdelle. Henkilötietolehdelle kirjataan myös asianomistajan mahdollinen toive saada tietää vangin tai tutkintavangin vapautumisesta. Jos salassa pidettävä tieto on yksittäinen, tehdään tästä niin selkeä merkintä, että se varmistuu jokaisessa

käsittelyn vaiheessa, etenkin kopioinnissa. Salassapitomerkinästä tulee käydä ilmi, mistä sivuisista, kuulusteluista tai liitteistä ei tule antaa kopioita julkiseksi. Tarvittaessa asiakirja voidaan merkitä salassa pidettäväksi kokonaan tai osittain, jolloin merkinnästä tulee selvittää salassapidon laajuus, salassapidon kesto sekä päätöksen tehnyt henkilö. (Poliisihallituksen käsikirja, 24-25.) Salassa pidettävän esitutkinta-aineiston on oltava merkitty ennen loppulausuntoon lähettämistä, jos materiaali sisältää ja vaatii salassapitoa.

7 POLIISIN ESITUTKINTAMATERIAALIN SÄHKÖINEN TALLENTAMINEN JA TOIMITTAMINEN

Digitalisoitumisen yleistyttyä ja sähköisten mahdollisuuksien yleistettyä poliisi pyrkii vähentämään tulostettavan materiaalin käyttöä. Paperisen esitutkimateriaalin sähköisestä tallentamisesta ja toimittamisesta poliisilta syyttäjälle sekä esitutkimateriaalin tilaajille on annettu väliaikainen kirjallinen ohjeistus Poliisihallituksen toimesta. Kyseisessä ohjeistuksessa ohjeistetaan, miten paperinen pöytäkirja saadaan toimitettua sähköisesti syyttäjälle, mutta ei sitä, kuinka esitutkintapöytäkirja laaditaan kokonaan sähköisesti PDF-XChange Editor- ohjelmiston avulla. Ohjeistuksessa on siis kyseessä sähköinen kopio paperisesta esitutkintapöytäkirjasta. PDF- muotoon muokatun esitutkintapöytäkirjan tulee olla täysin identtinen paperisen esitutkintapöytäkirjan kanssa, joka tallennetaan projektilevylle. Projektilevyltä voidaan toimittaa tarvittaessa sähköisessä muodossa oleva kopio esitutkintapöytäkirjasta asianosaisille heidän tätä vaatiessaan. (Poliisihallitus, 3-4).

Kaikki sähköiset esitutkintapöytäkirjat toimitetaan tiedonsiirtolevyn kautta tai DVD levyllä syyttäjälle PDF- muodossa. Toimitamisen jälkeen tallennetaan esitutkintapöytäkirjasta muodostunut sähköinen kansio tarkoituksen mukaiselle projektilevylle. Projektilevylle tallennettu kansio nimitään kyseisen ilmoitus tunnisteen mukaan, esimerkiksi 4770-R-1234-20. Kansioon koottava esitutkinta-aineisto kootaan erillisinä tiedostoina ja esitutkintapöytäkirjan numerolla sekä lyhenteellä, esimerkiksi henkilötietolehti "HT". Digitaaliset lähteet kootaan kansioon esitutkintapöytäkirjan numeron mukaan ja merkintälehdien liitenumeroinnin mukaan, esimerkiksi 4770-R-1234-20_Liite1. Digitaaliset liitteet lähetetään syyttäjälle tiedonsiirtokanavaa pitkin tai DVD levyllä tai muulla ulkoisella tiedonsiirtovälineellä, jos liitteen koko on yli 100Mt. Jos liitteet toimitetaan muulla kuin tiedonsiirtolevyn kautta, ovat ne tallennettava projektilevylle rikosasian kansioon. (Poliisihallitus, 4.)

Mikäli esitutkinta-aineistoon liittyy lisätutkintaa, tallennetaan lisätutkinnasta kerääntynyt aineisto lisätutkintapöytäkirjan numeroinnin mukaan. Kansion ollessa valmis esitutkinta-aineistojen perusteella, tallennetaan tämä pakkaamattomana kansiona projektilevylle, jotta myöhemmin voidaan lisätä tarvittavaa materiaalia. Valmiista kansioista tallennetaan myös pakattu kansio ennen syyttä-

jävirastolle lähettämistä, kun tiedonsiirtoratkaisu on tehty, poistetaan pakattu kansio projektilevyllä. (Poliisihallitus, 4.)

Kaikki esitutkintapöytäkirjaan liittyvä materiaali, mikä voidaan muuttaa PDF- muotoon tulee toimittaa PDF- muodossa syyttäjävirastoon. Poliisin kokoamat sähköiset esitutkintapöytäkirjat toimitetaan PDF- muodon lisäksi ocr- tunnistettuna käytännöllisyyden vuoksi. Ocr- muodossa oleva materiaali on helppo käsitellä sähköisesti, esimerkiksi tekstin kopiointi – liitä tilanteessa teksti ei muutu vaan alkuperäinen sisältö ja muoto säilyvät. Syyttäjäviraston toimittaessa esitutkintamateriaalin käräjäoikeuteen, on materiaalin täsmättävä poliisi alkuperäiseen materiaaliaineistoon. Myös esitutkintapöytäkirjan asianosaisille ja tilaajille on muuttumattomuus otettava huomioon. Valmis materiaali lukitaan ja muokkausmahdollisuudet rajoitetaan. Tästä on erillinen Poliisihallituksen ohjeistus POL-2019-16997. Sähköisen tietoaineistoon on erilliset laatuvaatimukset, joilla turvataan käytettävyys ja laatu. Digitoinnin minimiasetuksissa huomioidaan resoluutio, tekstintunnistus (OCR), harmaasävy (kuvat värillisenä) sekä tiedostomuoto. Asetuksien käyttämisellä turvataan tietoaineistojen aineistoon kohdistuneiden hakutoiminnallisuuksien tarkkuus sekä aineiston tiedostokoko (Poliisihallitus, 4-5.)

Materiaalin ja tiedoston tarkastelemiseen vaaditaan voimassa olevat ja tarpeeksi kattavat käyttöoikeudet. Poliisin ja syyttäjän projekti- ja tiedonsiirtolevyille on haettava erikseen oikeudet, jotka määrittää kyseinen poliisilaitos PDF- muotoa käyttäville henkilöille. Arkistokäyttötarkoitus on otettava huomioon määrittäessä oikeuksia levyille. Käyttöoikeuksien jakamiseen nimetään poliisilaitoskohtaisesti pääkäyttäjä ja hänen sijaisensa. Nämä henkilöt yleensä ovat päällystää. Pääkäyttäjän velvollisuutena on valvoa ja tarkistaa, että projektilevyllä tapahtuva toiminta on ohjeistuksen mukaista, tarkistus tulisi tehdä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tutkintasihteereille ja arkistointitoiminnasta vastaaville henkilöille voidaan myöntää luku- ja muokkausoikeudet, jotta materiaaliaineiston toimittaminen syyttäjälle onnistuu. Sähköistä aineistoa käsitellään arkistoinnissa identtisesti paperisen version kanssa. (Poliisihallitus, 5.)

Poliisin toimittaessa sähköistä esitutkintapöytäkirjaa ja siihen liittyvää materiaalia muodostetaan tiedonsiirrossa erillinen kansio rikosasian juttunumerolla ja liitetään kansion sisältöön esitutkintapöytäkirjasta tehty kopio ja muu materiaali erillisinä tiedostoina. Kansio pakataan zip- menetelmällä. Kansion ollessa valmis, käsitelijä kopioi tämän siirtokansiossa olevan kyseiseen syyttäjäviraston alikansioon, johon rikosasia on tarkoitus toimittaa. Tiedonsiirtojärjestelmä tarkastelee kyseisiä kansioita noin 10 minuutin välein, jonka jälkeen kyseinen rikosasia siirtyy syyttäjälle käsitel-

täväksi. Sähköisessä muodossa käytettävien materiaalien toimittamisessa syyttäjälle on asetettu tiettyjä rajoituksia. Materiaalia voidaan toimittaa edellä kuvatulla tavalla ainoastaan niihin syyttäjävirstoihin, mitkä ovat nimettynä siirtokansiossa. Nykyisiä kansiorakenteita ei saa muuttaa eikä uusien luominen ole sallittua. Uuden kansion luominen syyttäjävirstolle ei välitä aineistoa ja tietoa syyttäjävirstolle, jos syyttäjävirstoa ei ole nimetty, toimitetaan materiaali paperisena kyseiseen syyttäjävirstoon. Yli 100 Mt olevat tiedostot suositellaan lähettämään DVD:llä tai jakamalla suuri tiedosto useampaan pienempään siirtotiedostoon, kuitenkin niin, että tämä voidaan yhdistää oikeaan rikosasiaan kuuluvaan materiaaliin. (Poliisihallitus, 6-7.)

8 YDINONGELMAT ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN LAADINNASSA

Esitutkintapöytäkirjoissa ilmenevien ydinongelmien selvittämiseen on tässä tutkielmassa käytetty teemahaastattelua, koska toimeksiannon mukaisesti puutteiden ja ongelmien tulisi olla konkreettisia sekä löytää vastauksia henkilöiltä, jotka käsittelevät esitutkintapöytäkirjoja, ja joiden työhön pöytäkirja vaikuttaa. Teemahaastattelu on kohdennettu sekä poliisin että syyttäjän edustajille ja kysymykset on esitetty kohdehenkilöiden työtehtävien mukaisesti. Haastattelun pääteemana olivat esitutkintapöytäkirjojen erehdykset ja vajaavaisuudet sekä niiden seuraukset. Haastattelut on nauhoitettu ja kaikki haastateltavat pidetään anonyymina. Anonyymisuuden vuoksi haastattelujen raportoinnissa on käytetty aakkoskirjaimia.

Valitsin menetelmäksi teemahaastattelun, koska se mahdollistaa tarkentavien lisäkysymysten tekemisen haastattelun aikana. Teemahaastattelun rakenne antaa mahdollisuuden kerätä tietoa henkilön omien kokemusten kautta, joka on tärkeää mahdollisen kehittämistoimenpiteiden suunnittelujen kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 74-75).

8.1 Poliisin näkökulma

Haastattelusuunnitelman mukaan poliisilta oli tarkoitus haastatella yhtä tutkinnanjohtajaa sekä neljää tutkintasihteeriä. Tutkintasihteereistä kaksi ei kuitenkaan voinut osallistua esteen vuoksi. Poliisille kohdennetut haastattelut toteutettiin 12.3.2020. Tutkinnanjohtajan haastattelu oli yksilöhaastatteluna ja tutkintasihteereiden ryhmähaastatteluna. Kaikilla haastatteluihin osallistuneilla henkilöillä on taustallaan useamman vuoden kokemus poliisin rikostutkinnassa. Tässä raportissa henkilöiden anonyymisuuden vuoksi on käytetty aakkoskirjaimia. Tutkinnanjohtajasta käytetään lyhennettä henkilö A, tutkintasihteereistä Henkilö B ja C. Poliisille kohdennetut haastattelukysymykset olivat:

1. Mitkä ovat poliisin sisäisesti tunnistettavissa olevat ongelmat pöytäkirjojen laadinnassa?
2. Kuinka hyvin esitutkintapöytäkirjojen laadinnasta annettuja ohjeita noudatetaan?
3. Millaisia laadullisia eroja esitutkintapöytäkirjoissa on poliisiyksiköiden välillä?
4. Mitä seurauksia pöytäkirjojen laadintavirheistä aiheutuu?

5. Mitkä tekijät aiheuttavat esitutkintapöytäkirjoihin virheitä?

Henkilön A:n koulutustaustana on poliisiammattikorkeakoulun lisäksi ylempi korkeakouluaste kyseisestä tutkinnosta. Hän on toiminut vakavien rikosten tutkinnanjohtajana viimeiset kaksi vuotta, jota ennen hän toimi noin puoli vuotta perustutkinnan päällystötasoisena tutkinnanjohtajana. Mittavin ura hänellä on alipäällystötason tutkinnanjohtajuudesta, jota on kertynyt 7 vuoden verran. Haastateltavan mukaan viimeiset kahdesta kolmeen vuotta ovat olleet tutkinnanjohtajuuden kannalta kokonaisvaltaisempaa ja vaativien rikosasioiden johtamista.

Henkilön A:n mukaan sisäisesti tiedostettavissa olevat ongelmat ovat pöytäkirjoissa olevat puutteellisuudet, heikosti tapahtunut laadinta ja näiden heikko yhdenmukaisuus. Yhdenmukaisuudesta hän antoi esimerkkinä merkintäsivut, johdannot tai kirjaukset tutkinnantuloksesta, jotka tulisi kirjoittaa yhteneväisellä kaavalla, jotta pöytäkirjoista tulisi niin sanotusti lukijaystävällisiä. Suurin tunnistettavissa oleva kehityskohde kuitenkin on esitutkintapöytäkirjassa olevat puutteellisuudet. Haastateltavan mukaan rikosnimikkeissä tai niiden määrässä ei esiinny puutteellisuuksia. A:n mukaan vakavien rikosten tutkintaryhmässä on yleensä korkeasti motivoituneita ja kokeneita tutkijoita, sen vuoksi hänen näkemyksenä kyseisistä puutteellisuuksista on, ettei näitä ole. Edellä mainittuun mielipiteeseen yhtyi myös yksi Oulun poliisilaitoksen päällystössä toimiva henkilö X aikaisemmin käydyn kahvipöytäkeskustelun aikana. Nimikkeissä oleviin puutteellisuuksiin ja muihin virheisiin tulee myös esimiehen puuttua ja ohjeistaa tutkinnan aikana, eli ei enää siinä vaiheessa, kun tutkinta on valmis.

Tutkinnanjohtajan mukaan perustutkinnassa rikosnimikkeiden puutteellisuudet ovat hyvinkin yleisiä, esimerkiksi tutkintaa selvitetään yhden rikosnimikkeen mukaan, vaikka siihen olisi tutkinnan aikana pitänyt lisätä uusia rikosnimikkeitä. Esitutkintapöytäkirjojen laadintaohjeiden noudattamisesta kysyessä A:n käsityksen mukaan kyseessä ei ole ohjeiden noudattamattomuudesta, vaan pikemminkin aikaisemmin mainittuihin puutteellisuuksiin liittyvä toiminta. Esimerkiksi kuulusteluisissa esitetyt kysymykset saattavat olla puutteellisia. Siten juttuun liittyvät tärkeät asiat jäivät kokonaan huomioimatta ja kirjaamatta tutkinnassa. Tiedossa olevat seikat, jotka vaikuttavat syyttäjänkin työhön saattavat jäädä poissa pöytäkirjasta, vaikka niiden ilmoittaminen olisi kuulunut esimerkiksi selostukseen tai merkintälehdelle. Yksittäisenä ongelmana haastattelussa ilmeni asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen kirjaamisen heikkolaatuisuus. Kirjaamisesta saattoi puuttua peruste asianomistajan vaatimukseen, onko korvausvaatimusta hakeva asianomistaja oikeutettu arvonlisäveron vähentämiseen tai sisältykö korvausvaatimukseen arvonlisävero vai ei.

Tutkinnanjohtaja lisäsi, että hänen aikanaan kyseisiä asioita ei poliisikoulussa käyty kovin tarkkaan lävitse, joten vastuu tämänkaltaisissa asioissa on lähinnä esimiehellä.

Eroavaisuuksia tutkintaryhmien välillä esitutkintapöytäkirjojen laadinnassa on A:n mukaan paljon, mikä johtuu siitä, että massarikostutkinnan puolella aloittavien uusien tutkijoiden harjoittelussa virheiden ja puutteellisuuden esiintyminen on luonnollista. Kokemattomuuden lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat massarikostutkinnan tiukka aikataulu, joka aiheuttaa tutkijoissa kiirettä, huolimattomuutta ja unohtamista. Virheellisten esitutkintapöytäkirjojen seurauksista kysyttäessä A mainitsi korjausten olevan yksi osa koko prosessia eikä seurauksilla ole tutkinnan valmistumiseen radikaalia vaikutusta. Ennen tutkinnan merkitsemistä valmiiksi valtaosa esitutkintapöytäkirjoissa olevista virheistä tai puutteellisuuksista ilmenee tutkinnanjohtajan tarkistusvaiheessa. Joidenkin virheiden mennessä inhimillisistä syistä syyteharkintaan saakka, tulee syyttäjältä lisätutkintapyyntö, mutta nämä ovat A:n kokemuksen mukaan melko harvinaisia. Kysyttäessä vaativien ja perustutkinnan välillä olevien tutkintamateriaalin määrästä esitutkintapöytäkirjoissa näiden erovaisuus oli A:n mielestä huomattavissa, johtuen siitä, että rikosasiasta riippuen voi materiaalia olla paljon tai vähän. Esimerkiksi näpistyksen selvittämiseen riittävä myöntäminen ja mahdollinen valokuvaite ei päde vakavissa rikoksissa, jossa näyttöä tulee olla huomattavasti enemmän. Esitutkintalain mukaan tutkinta tulee suorittaa laadun vaatimalla tarkkuudella.

Haastateltujen henkilöiden, tutkintasihteereitä edustavien, B:n ja C:n virkaurat ovat molemmilla hyvin pitkät. Henkilön B:n uraa on kertynyt noin 25 vuoden ajalta ja henkilöllä C on yli 15 vuoden kokemus. Merkittävimmät puutteellisuudet ja epäselvyydet liittyvät haastateltavien mukaan salassa pidettävään materiaaliin. Molempien henkilöiden mukaan pöytäkirjan saapuessa heille, saattaa päällimmäisenä olla huomiointitekstinä ”salassa pidettävää” materiaalia, mutta kyseisiä kohtia ei ole merkitty ja tämän vuoksi B ja C joutuvat käymään koko pöytäkirjan lävitse sekä etsimään kohdat, jotka ovat salassa pidettävää. Jokainen pöytäkirja ei ole tällainen, mutta hyvin yleistä on kyseinen informaation puute. Tämä hidastaa koko prosessia huomattavan paljon. Esimerkiksi henkilö on kuulustelussa kertonut käyttävänsä huumausaineita säännöllisesti, joten tutkijan tulisi informoida tutkintasihteereille, onko kyseinen tieto salassa pidettävää henkilön yksityisyyden suojan kannalta vai ei. Tästä olisi tärkeä saada tutkijalta informaatio hänen näkemyksensä kyseisestä tapauksesta.

Kysyttäessä henkilöiltä B ja C heille saapuvien pöytäkirjojen oikeasta laadintajärjestyksestä, toteivat molemmat haastateltavat, etteivät nämä ole aina Poliisihallituksen ohjeiden mukaisia. Tut-

kintasihteereiden näkemyksen mukaan pöytäkirjojen järjestyksestä olisi hyvä laittaa merkintä, että järjestys on tarkastettu, ja että laadinta on looginen sekä asianmukainen rikosasiaan liittyen, esimerkiksi asianomistajien ja epäiltyjen merkitseminen aakkosjärjestykseen. Järjestys kuitenkin hieman riippuu siitä, miten tutkija on tulkinnut asian, kuten ensimmäisenä asianomistajana, todistajana tai epäiltynä voi olla henkilö, jolla on tutkintaan on suurin vaikutus.

Henkilön C:n mielestä pienimpinä virheinä, jotka viivästyttävät pöytäkirjan lähettämistä syyteharjintaan, voidaan pitää tutkijan allekirjoitusten puuttumista, esimerkiksi kuulusteluista ja merkintälehdeltä. Toisena huomiona on ikävuosien merkitseminen. Pöytäkirjoissa saattaa olla tekstien sisällössä pelkkiä numeroita eikä selvennystä siitä, että kyseessä on vaikkapa henkilön ikä. Kiinniotiedoissa saattaa olla myös virheitä, kuten pidätystiedon puuttuminen merkintälehdeltä. Yritysten tiedot, kuten y-tunnus, osoitteet, tapahtuma-aika ja paikka saattavat olla virheellisiä tai puutteellisia. Poliisin saadessa esimerkiksi kuitin ansionmenetyksestä kyseisenä tapahtumanaikana, ei kuitista löytyvää tarkkaa ajankohtaa ole kirjattu pöytäkirjaan. Ulkomaalaisten henkilöiden osalta UMA:n numeron saattaa puuttua pöytäkirjasta. UMA eli ulkomaalaisen henkilön asiakasnumero on niille henkilöille, joilla ei ole vielä suomalaista henkilötunnusta

Vastauksena jatkokysymykseen syyttäjältä takaisin saapuvista pöytäkirjoista tai lisätutkintapyyntöistä henkilö C totesi, että nämä johtuvat hyvin usein asianajajien tekemistä toimenpiteistä, esimerkiksi kuulustelujen suhteen. Henkilö B totesi oman tutkintaryhmänsä osalta, että heidän tapauksissaan kyseessä voi olla rikos, johon liittyvät kuulustelut on tehty hyvin tarkkaan.

Kysyttäessä, mitkä tekijät vaikuttavat edellä mainittuihin virheisiin ja niiden toistuvuuteen, tuli ensimmäisenä molempien henkilöiden mieleen kova kiire. Toisena ongelmana on massarikostutkinnassa henkilöstön suuri vaihtuvuus. Kolmantena tekijänä henkilö A mainitsi tutkijan persoonallisuuden, jolla hän tarkoitti, että toiset ovat tarkempia kuin toiset.

8.2 Syyttäjän näkökulma

Oulun syyttäjänvirastossa 13.3.2020 tehdyssä haastattelussa tavoitteena oli selvittää mahdollisimman konkreettisia puutteita sekä virheitä, joita esitutkintapöytäkirjoissa syyttäjän näkökulmasta löytyy. Haastatteluun osallistuivat kaikki kolme syyttäjää suunnitelman mukaisesti. Käsittelyn

anonymisuuden vuoksi syyttäjästä on käytetty lyhenteitä henkilö D, E ja F. Syyttäjiille kohdennetut kysymykset olivat:

1. Mitkä ovat syyttäjän näkökulmasta keskeiset laadintavirheet syyteharkintaan saapuneissa pöytäkirjoissa?
2. Mitä seurauksia pöytäkirjojen laadintavirheistä aiheutuu?
3. Onko esitutkintapöytäkirjojen virheillä merkitystä ylempien oikeusasteiden käsittelyssä?
4. Miten syyttäjät voivat vaikuttaa esitutkintapöytäkirjojen laadintaan?

Ensimmäiseen kysymykseen liittyen henkilö D vastasi suurimman puutteen olevan näytön riittämättömyydessä epäilyssä rikoksessa. Kiistetyissä rikoksissa poliisin esitutkinnan aikana ei ole hankittu tarpeeksi näyttöä kiistämisen alaiseen seikkaan tai näytön määrä on vähäinen. Seurauksena on, että näyttö ei riitä syytteen nostamiseen. Myös kuulusteluissa tapahtuvat tunnustukset saattavat olla ”ylimalkaisia” eli tunnustus ei täytä tunnustusmerkistöä ja tästä johtuen joudutaan poliisille lähettämään lisätutkintapyyntö, tai syyttäjä joutuu tekemään syyttämättäjäyttämispäätöksen. Näitä ovat yleensä yksinkertaiset ja selvät rikosasiat, kuten ylinopeudet tai rattijuopumukset.

Haastateltava E:n mukaan myös tilanteet, joissa henkilö myöntää tehneensä jotakin, mutta ei käytännössä muista tapahtumia, ovat ongelmallisia. Asioita, joita ei muista ei voi tunnustaa, ja sen vuoksi asia tulee todistaa jollain muulla tavalla. Tähän henkilö D lisäsi vielä esimerkin, jossa henkilö on anastanut rahaa, mutta on tunnustanut vieneensä rahaa pienemmän määrän kuin todellisuudessa on anastettu. Esimerkissä ilmi tullut vähäisempi tunnustus vaikuttaa seuraamuksen kovuuteen ja asianomistajan korvausvaatimuksen ajamiseen. Kuulusteluissa ei siis poliisi ole aina selvittänyt itse tekoa tarpeeksi tarkkaan.

Henkilön F:n mukaan esitutkintapöytäkirjoissa olevia ongelmia on kahdenlaisia, teknillisiin asioihin liittyviä huolimattomuusvirheitä, kuten asianomistajaan liittyvä puutteellinen tieto ja itse substanssiin liittyviä puutteellisuuksia. Teknillisistä ongelmista F mainitsi, ettei asianomistajaksi voida kirjata esimerkiksi huoltoaseman nimeä, vaan yhtiön tiedot. Tunnustuksen kirjaamisen merkityksestä F antoi seuraavanlaisen lisäesimerkin: ” Myönnän, että en toimittanut sitä muumimukia. Kyllä minulla sellainen oli, mutta tuota se sitten hajosi ja meni palasiksi ja sitten se jäi lähettämättä”. Tässä tapauksessa henkilö ei siis olisi tarkoituksella pyrkinyt harhaanjohtamaan kaupassa olevaa toista osapuolta. Poliisiin tulisi selvittää tunnusmerkistöllä täytyykö siinä olevat tekijät ja kytkeä tähän kaikki tarvittavat tiedot. Henkilö D oli samaa mieltä ja lisäsi vielä, ettei kaikkiin rikok-

siin ole tehty tarpeellista kannanottoa. Henkilö, joka on otettu kiinni epäiltynä rikoksesta 1, jonka seurauksena myös löytyy uusiin rikosnimikkeisiin johtavia rikoksia 2 ja 3, ei poliisi ole välttämättä aina selvittänyt rikoksien 2:n ja 3:n osalta tapahtumia. Näiden rikoksien tutkinta ja syytteen nostaminen hankaloituu, jos kyseiset rikokset ovat vanhentumassa tai niihin tarvittavaa näyttöä on hankala saada jälkikäteen.

Asianomistajien korvausvaatimuksien selvitykset saattavat olla hyvinkin puutteellisia ja virheellisiä tietojen kannalta kuten laskut, kuitit, arvonlisäveron laskeminen ja vastaavat henkilöt. Nämä puutteellisuudet aiheuttavat paljon lisätyötä. Asiassa saattaa käydä jopa niin, ettei syyttäjä lähde ajamaan kyseistä vaatimusta, koska perusteet tai selvitykset eivät ole tarpeeksi riittäviä. Asianomistajan saadessa tiedon syyttäjän jättäessä ajamatta vaatimusta saattaa koko asia jäädä käsittelemättä, koska asianomistaja ei ole toimittanut lisäselvitystä. (Haastattelu, henkilö D, 13.3.2020.)

Vakavimmissa rikoksissa, kuten väkivaltarikoksissa hätäkeskustallenteiden hankkiminen esituskinnassa olisi helppo ja erittäin tärkeä osa syyttäjän työtä varten. Nämä tallenteet selvittäisivät hyvin paljon kyseistä tapahtumaa. Kaikki haastatellut syyttäjät olivat sitä mieltä, että kyseisiä tallenteita on hyvin harvoin liitteenä. Ongelmana on myös liitteistä puuttuvat kuulustelujen litteroinnit sekä valokuvat. Valokuvien selostuksen riittämättömyys on myös hyvin yleistä. (Haastattelu, 13.3.2020.)

Tutkintailmoituksessa oleviin kirjauksiin liittyen esitettiin kehitysidea. Haastateltava D esitti toiveen merkinnän tekemisestä liittyen henkilön kuulemiseen. Jos henkilöä on nähty tai kuultu, mutta näitä henkilöitä ei ole kuultu todistajan asemassa, olisi tästä hyvä tehdä merkintä pöytäkirjaan. Minkä takia kyseistä henkilöä on kuultu? Merkintä siitä, että henkilöllä ei ole mitään havaintoja, auttaisi syyttäjän työtä. Kyseisen henkilön merkitseminen tutkintailmoitukseen ilman selvitystä aiheuttaa syyttäjissä hämmennystä ja tarvittaessa joudutaan selvittämään puhelimitse tai sähköpostitse tutkijalta, millainen rooli kyseisellä henkilöllä asiassa on. Kiireen vuoksi ei tähän välttämättä saada heti vastausta, jolloin asian eteneminen hidastuu huomattavasti. Kehitettävänä kohteena olisi myös useampien pöytäkirjojen tapaukset, joissa on esimerkiksi tapahtunut useampi varkaus. Näiden osalta kaikki kuulustelut ja tapahtumat on saatettu liittää yhteen pöytäkirjaan, eikä näitä ole väliotsikoitu tai selvennetty millään tavalla.

F:n mielestä yksittäinen, mutta hyvin tärkeä asia, johon poliisin tulisi kiinnittää huomiota, on juridinen arviointi. Poliisi selvittää tietyn menettelyn ja ajattelee, että kyseinen asia on rikos, vaikei

lain mukaan olisi. Henkilö F:n antama konkreettinen esimerkki liittyy poliisin tutkintaan huumausainerikoksesta sellaisten lääkeaineiden hallussapidon perusteella, jotka luokitellaan koviksi lääkeaineiksi, muttei huumeiksi. Tällaisessa tapauksessa ei huumausainerikoksen tunnusmerkistö täyty. Jos asia käsitellään niin sanottuna selvänä asiana ja se menee poissaolokäsittelyyn, ei kukaan välttämättä huomaa virhettä. Oikeusprosessin mukaisesti tästä voi seurata tuomio, joka on kiistanalainen. Poliisin tutkinnassa tekemiä olettamuksia ei tulisi merkitä pöytäkirjaan tai kyseiset olettamukset tulisi olla perusteltuina.

Täysin kiistetyissä asioissa näyttö tulisi pyrkiä rakentamaan niin, että täysin ulkopuolinen, joka ei ole ollut tapahtumapaikalla pystyy saamaan käsityksen, mitä on tapahtunut ja miten. Poliisin omasta mielestä selkeä asia ei syyttäjälle ole välttämättä niin selkeä. Tähän liittyen haastateltava F antaa esimerkin. Henkilö on murtautunut rakennukseen ja murtautumisesta on videovalvontatallenne. Mikäli poliisi on käynyt paikalla, tulisi konstaapeli (t) merkitä todistajiksi varsinkin, jos hän/he tunnistavat henkilön ennestään työnsä puolesta. Videotallenteelta epäselvästi tunnistettavissa oleva henkilö tulisi todistettavasti osoittaa epäiltynä henkilönä. Videotallenne ja epäillyn tuntomerkit tulisi paikalla olleen poliisin kertomuksen mukaan yhdistää toisiinsa, niin että videotallenne ja tapahtumapaikalla kiinniotettu henkilö täsmää toisiinsa. Jos videotallenteella oleva henkilö on tunnistettavissa, voidaan käyttää rekisterikuvaa todisteena. Pelkällä tutkintailmoituksella ei ole mitään näyttöarvoa. Nauhoihin liittyen tulisi toimittaa itse videonauha tapahtuneesta eikä still kuvia. Epäillyn kiistäessä asian, on syyttäjän vaikea todistaa tapahtuman kulkua, koska kuvat eivät tuo ilmi tekoja tarkkaan, esimerkiksi anastustilanteissa.

Viimeiseen kysymykseen henkilö F ehdotti kolmea vaikutuskeinoa puutteellisuuksien ja virheiden vähentämiseen. Ensimmäisenä toimenpiteenä tulisi tehdä ennalta estävää työtä, kuten kerätä ilmenneitä virheitä sekä puutteellisuuksia ja kouluttaa poliiseja näiden asioiden osalta. Näin myös organisaatioiden välillä on toimittu. Toisena toimenpiteenä olisi vireillä olevan rikosasian puutteellisuuksien tai virheiden korjaaminen jo esitutkinnan vaiheessa yhteistyön voimin. Viimeisenä vaikutuskeinona olisi syyttäjän tekemä lisätutkintapyyntö. Tässä yhteydessä kyseinen syyttäjä myös halusi lisätä, että poliisin tulisi kysyä enemmän suostumuksia kirjalliseen menettelyyn. Tätä ehdotusta kannattivat myös kaksi muuta syyttäjää.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä hankitun teoreettisen viitekehyksen ja empirian kytkemisellä toisiinsa on pyritty selvittämään esitutkintapöytäkirjan merkitystä syyteharkintaan etenemisessä, pöytäkirjan laadun selvittäminen nykyhetkellä sekä niissä olevien ydinvirheiden ja puutteellisuuden selvittäminen. Opinnäytetyön tutkimuskohteena oli Oulun poliisilaitos ja tutkimus on toteutettu yhteistyössä Oulun syyttäjäviraston kanssa.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että poliisin massarikostutkinnassa tapahtuvat virheellisyydet perustuvat pitkälti resurssivajeeseen. Avoimien rikosasioiden määrä on huima ja työnohjauksen antaminen kokemattomille konstaapeleille on hyvin rajallista. Tämän vuoksi esitutkintapöytäkirjoissa ilmenee rakenteessa ja sisällössä olevia kehittämiskohteita. Kaikilla haastatelluilla, tutkinnanjohtajalla, tutkintasihteereillä ja syyttäjillä oli hyvinkin yhtenäinen käsitys siitä, mitä virheitä esiintyy ja miksi. Tutkintasihteereiden vastauksista sekä osittain syyttäjiltä saatujen vastusten perusteella on todettavissa, että pöytäkirjan järjestyksessä on vähäisiä ongelmia, kuten luvussa kahdeksan ilmenee. Luvussa kuusi on käsitelty, millainen laadintajärjestys esitutkintapöytäkirjalla tulisi olla sisältöineen.

Suurimmat ongelmat selvisivät tutkinnanjohtajan ja syyttäjien haastattelujen myötä ja liittyivät sisältöön, kuten henkilöiden kuulusteluihin, salassa pidettävän materiaalin merkitsemiseen ja juridiseen ajatteluun. Esimerkiksi valokuvien osalta sekä selostuksessa tulisi käydä ilmi, mitkä ovat perusteet kyseisille valokuville. Valokuvien puutteellisuuden osalta olisi hyvä käyttää avustavana kysymyksenä, miksi otin juuri tästä kuvan ja mikä merkitys tällä on tutkintaan liittyen.

Syyteharkinnan kannalta esitutkintapöytäkirjalla on suuri merkitys. Vajaa esitutkintapöytäkirja, oli sitten kyseessä puuttuva henkilötieto tai riittämättömän näyttö, hidastaa syytteen nostamisen prosessia sekä aiheuttaa lisätyötä molemmille viranomaisille. Viime vuosien aikana Oulun poliisilaitokselta eläköityessä vankkaa kokemusta ja kouluttamisen omaavia henkilöitä, on rikostutkinnan puolella jäänyt tällä hetkellä hyvin nuorta väkeä, joilta kokemus ja varmuus hakevat vielä muotoaan. Poliiseille ja syyttäjille tehtyjen haastattelujen perusteella tämä on hyvin ymmärrettäväkin tilanne, mutta perehdyttämiseen vaadittaisiin enemmän resursseja sekä materiaalia.

Tutkielma prosessina on antanut minulle uutta perspektiiviä poliisin työhön, esitutkinnan tekemisestä, juridisesta ajattelusta sekä koko prosessista rikosilmoituksesta syyteharkintaan saakka. Haasteina opinnäytetyössä on ollut aikataulu ja tilanteet, joihin ei ole voinut varautua etukäteen, muun muassa opinnäytetyöaihe jouduttiin vaihtamaan kesken prosessin.

Tätä opinnäytetyötä voidaan käyttää poliisin esitutkinnan kehittämiseen. Jatkotutkimustoiminnalliseen opinnäytetyöhön, kuten ytimekkääseen muistioon rikostutkijoita varten, jotta virheiden määrä vähenisi. Tähän opinnäytetyön kehotan suhtautumaan varautuen. Haasteena opinnäytetyöraportin kirjoittamisessa oli, että olen suuntautumiseltani taloushallintoa opiskeleva tradenomi, joten juridisten tekstien tulkinta ja käsitteleminen oli minulle uutta. Myös aikataulullisesti tämä tutkielma on toteutettu tiiviillä aikataululla, joka on voinut tahattomasti vaikuttaa oleellisten asioiden huomiointiin jättämiseen. Haastateltujen henkilöiden määrä oli suppea, mutta siitä huolimatta haastattelutulokset toivat hyvin pitkälle ilmi juuri ne ongelmat, jotka ovat toistuneet vuosien aikana. Tavoitteiden osalta opinnäytetyössä kuitenkin päästiin käsitykseni mukaan toivottuihin tuloksiin ja tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Tämä kuitenkin vaati hyvin paljon asioihin perehtymistä sekä erilaisen materiaalin lukemista, jotta kokonaiskuva prosessista syntyi.

LÄHTEET

Esitutkintalaki 2011/805.

Helminen, K., Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2012. Esitutkinta ja pakko-
keinot. Helsinki. Talentum.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa: ohjeita oikeustieteellisten
kirjallisten töiden laatijoille. Helsinki. Talentum.

Kaleva 2018. Oulun poliisilaitos ja Oulun vankila tulossa samalle kampukselle Hiukkavaaraan
vuoden 2022 alussa. Viitattu 3.3.2020, <https://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/oulun-poliisilaitos-ja-oulun-vankila-tulossa-samalla-kampukselle-hiukkavaaraan-vuoden-2022-alussa/799049/>.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689.

Laki viranomaisten toimimisen julkisuudesta 1999/621.

Lappalainen, J. Frände, D. Koulu, R. J. Rautio, J. Lindfors, H. J. Virolainen, J. Niemi, J. Heleni-
us, D. 2012. Prosessioikeus. Oikeuden perusteokset. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Oikeusministeriö.fi: Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan
kehittämishanke (AIPA) 1.3.2010-31.12.2014, Luettavissa:
<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM003:00/2011>, Viitattu 7.1.2020.

Oikeus.fi: Sähköinen oikeudenkäynti ja aipa-hanke, Rikosasiat Luettavis-
sa:<https://oikeus.fi/fi/index/ajankohtaista/sahkoisenoikeudenkaynninmanuaali/sahkoinenoi-keudenkayntijaipa-hanke/rikosasiat.html>. Viitattu 7.1.2020.

Poliisihallitus 2016: Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Sisäinen lähde.

Poliisihallitus 2019: Ohjaava kirja; Poliisin esitutkintamateriaalin sähköinen tallentaminen ja toimit-
taminen. Sisäinen lähde.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Syyttäjälaitos: Syyttäjälaitos lukuina. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/syyttajalaitos-lukuina>. Viitattu 4.1.2020.

Tolvanen, M. Kukkonen, R. 2011. Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet. Helsinki. Talentum.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa 2010/681.

LIITTEET